

NORGES HØYESTERETT

D O M

avsagt 17. juni 2020 av Høyesterett i avdeling med

justitiarius Toril Marie Øie
dommer Ragnhild Noer
dommer Knut H. Kallerud
dommer Ingvald Falch
dommer Espen Bergh

HR-2020-1262-A, (sak nr. 19-148989SIV-HRET)
Anke over Borgarting lagmannsretts dom 8. august 2019

A (advokat Eyvind Mossige)

mot

Protector Forsikring ASA (advokat Joachim Dahl Wogstad Skjelsbæk –
til prøve)

S T E M M E G I V N I N G

(1) Dommer **Falch:**

Sakens spørsmål og bakgrunn

- (2) Saken gjelder krav om utbetaling under en lisensforsikring, etter tap av legegodkjennelse for arbeid offshore. Spørsmålet er blant annet om forsikringstilfellet inntraff da sikrede ble varig sykmeldt, eller da legen erklærte at sikrede ikke oppfylte helsekravene.
- (3) A – sikrede – var ansatt som sikkerhetssjef offshore i B AS. Arbeidet krevde at han til enhver tid hadde helseerklæring utstedt av godkjent petroleumslege, jf. forskrift om helsekrav for personer i arbeid på innretninger i petroleumsvirksomheten til havs 20. desember 2010 nr. 1780. Den siste erklæringen som fastslo at A var helsemessig skikket, ble utstedt 12. desember 2014. Erklæringen var gyldig i to år.
- (4) Som følge av nedbemanning mottok A oppsigelse på ettersommeren 2015. Den 4. november 2015 saksøkte han arbeidsgiveren med påstand om at oppsigelsen var ugyldig. Tvisten ble avgjort ved rettsforlik 28. januar 2016. Der fremgår at As arbeidsforhold opphører samme dag. Partene er enige om at opphøret skjedde 31. januar 2016. Av rettsforliket fremgår også at oppsigelsen skjedde som følge av virksomhetens forhold.
- (5) A har i flere år hatt en nyresykdom. Fra 15. november 2015 ble han sykmeldt med akutt nyresvikt. Han har deretter sammenhengende vært sykmeldt og ute av arbeid.
- (6) Petroleumslegen utstedte 6. september 2016 erklæring om at A var helsemessig permanent uskikket for arbeid offshore. Partene er enige om at legegodkjennelsen er varig tapt som en direkte følge av den nyresykdommen A ble sykmeldt for i november 2015.
- (7) Arbeidsgiveren, B AS, hadde fra 2015 tegnet en lisensforsikring i Protector Forsikring ASA til fordel for sine ansatte. Forsikringen innebærer at en ansatt som varig taper sin legegodkjennelse, har krav på erstatningsutbetaling fra forsikringselskapet.
- (8) A sendte i januar 2017 skademelding til Protector Forsikring. Selskapet avviste kravet og viste til at A ikke lenger var ansatt i B AS da udyktighetserklæringen ble utstedt.
- (9) A brakte saken inn for Finansklagenemnda, som i avgjørelse 12. juni 2018 ga ham medhold i at han har krav på utbetaling under lisensforsikringen.
- (10) Protector Forsikring godtok ikke avgjørelsen, og A brakte saken inn for tingretten. Oslo tingrett avsa 14. januar 2019 dom med denne domsslutningen:
- «1. Protector Forsikring ASA dømmes til å betale 740 608 – syvhundreogførtitusensekshundreogåtte – kroner til A med tillegg av lovens forsinkelsesrente fra 13. mars 2017 til betaling skjer.
  2. Protector Forsikring ASA dømmes til å betale sakens omkostninger med 144 375 – etthundreogførtifiretusentrehundreogsyttifem – kroner med tillegg av lovens forsinkelsesrente fra forfall til betaling skjer.»

- (11) Protector Forsikring anket til Borgarting lagmannsrett, som avsa dom 8. august 2019 med denne domsslutningen:
- «1. Protector Forsikring ASA frifinnes.
  2. I sakskostnader for lagmannsretten betaler Protector Forsikring ASA 103 687 – etthundreogtretusensekshundreogåttisyv – kroner til A innen 2 – to – uker fra forkynnelse av denne dommen.»
- (12) A har anket til Høyesterett. Anken gjelder rettsanvendelsen. Saken står i samme stilling som for tidligere instanser.
- (13) Ankesaken er behandlet ved fjernmøte, jf. midlertidig lov 26. mai 2020 nr. 47 om tilpasninger i prosessregelverket som følge av utbrudd av covid-19 mv. § 3.

Partenes syn på saken

- (14) Den ankende part – A – har i hovedsak gjort gjeldende:
- (15) Selv om As arbeidsforhold ble avsluttet 31. januar 2016, var *forsikringstiden* ikke utløpt da petroleumslegen utstedte erklæringen 6. september 2016. Både forsikringsavtalen og forsikringsavtaleloven § 19-6 har regler som forlenger forsikringstiden etter fratreden. Dertil kommer at arbeidsgiveren verken ga informasjon til forsikringsselskapet om As sykdom eller til A om opphør av forsikringsdekningen. Da forlenges forsikringsperioden. Eventuell uklarhet må gå ut over forsikringsselskapet.
- (16) *Forsikringstilfellet* inntraff allerede i november 2015, da A ble varig syk og uskikket til arbeid offshore. Denne tolkningen av forsikringsvilkårene har støtte i praksis fra lagmannsrettene og Finansklagenemnda. Forsikringen har sin opprinnelse i tariffavtaler og må tolkes i samsvar med kravene der. As sykdom ble meldt til arbeidsgiver, og manglende videreformidling til forsikringsselskapet skal ikke belastes A, jf. forsikringsavtaleloven § 19-9.
- (17) Forsikringsavtalen må under enhver omstendighet endres etter *avtaleloven § 36*. Det vil virke konkret urimelig om A, som har vært for syk til å kunne fremstille seg for petroleumslegen, skulle miste forsikringsdekningen. Han rammes atypisk og urimelig av å ha blitt oppsagt i en nedbemanningsprosess. Syke arbeidstakere ville i andre tilfelle hatt vern mot oppsigelse, jf. arbeidsmiljøloven § 15-8. Det er støtte for avtalerevisjon i Finansklagenemndas praksis.
- (18) A har fremsatt denne påstanden:
- «1. Oslo tingretts dom av 14. januar 2019 punkt 1 stadfestes.
- Subsidiært:
1. Protector Forsikring ASA dømmes til å betale 720.544 – syvhundreogtyvetusenfemhundreogførtifire – kroner til A med tillegg av lovens forsinkelsesrente fra 13. mars 2017 til betaling skjer.

I begge tilfeller:

2. Protector Forsikring ASA dømmes til å betale sakens omkostninger for Høyesterett.»

- (19) Ankemotparten – *Protector Forsikring ASA* – har i hovedsak gjort gjeldende:
- (20) A har ikke krav på utbetaling fordi forsikringstilfellet ikke inntraff i forsikringstiden. Lisensforsikringen gir ettervern i to måneder etter fratreden, jf. forsikringsavtaleloven § 19-6, det vil for As del si til utgangen av mars 2016. Var det ønske om en lenger *forsikringstid*, kunne arbeidsgiver ha tegnet en annen forsikring.
- (21) Det følger av forsikringsvilkårene punkt 2 at det er tapet av selve legegodkjennelsen som er forsikret, og at *forsikringstilfellet* inntreffer den dag det er fastslått at dette tapet er varig. Dette skjedde ikke da A ble sykmeldt, men da erklæringen ble utstedt året etter.
- (22) Det er ikke grunnlag for å anvende *avtaleloven § 36*. Terskelen for å endre avtalen er høy, og de anførte forhold fra A er ikke tilstrekkelige, selv om forløpet var atypisk. Det må legges vekt på at A er omfattet av andre forsikringer som uansett vil gå til fradrag. Avtalerevisjon vil her innebære en generell utvidelse av forsikringsdekningen.
- (23) Protector Forsikring ASA har fremsatt denne påstanden:
- «1. Anken forkastes.
  2. Protector Forsikring ASA tilkjennes sakskostnader for Høyesterett.»

Mitt syn på saken

- (24) Jeg er kommet til at anken må forkastes.

Rettslige utgangspunkter

- (25) Den aktuelle forsikringsavtalen er en kollektiv forsikring – en «lisensforsikring offshore» – tegnet av B AS. Forsikringen tilgodeser ansatte som mister den legegodkjennelsen de i den nevnte forskriften fra 2010 er pålagt å ha for å kunne arbeide offshore.
- (26) For at A skal ha krav på forsikringsutbetaling, må det ha *inntruffet et forsikringstilfelle i forsikringstiden*. Med forsikringstilfelle menes en omstendighet, begivenhet eller tilstand som utløser ansvar for forsikringsselskapet, jf. Rt-2000-59 på side 67 og Rt-2014-379 avsnitt 19.
- (27) Både spørsmålet om hva som skal anses som et forsikringstilfelle, og hvilket tidsrom forsikringen gjelder for, må avgjøres på grunnlag av en tolkning av forsikringsavtalen. Avtalen må om nødvendig suppleres av forsikringsavtaleloven, som har regler som ikke kan fravikes til skade for sikrede, jf. forsikringsavtaleloven § 10-3. Kapittel 19 i loven har særskilte regler for kollektive forsikringer.

- (28) Forsikringsavtaler må tolkes objektivt og ut fra en naturlig språklig forståelse, jf. Rt-1997-1807 på side 1813, *Cigna-dommen*. Også forsikringsavtaler i forbrukerforhold må tolkes slik, jf. Rt-2014-379 avsnitt 16. Det fremgår av *Cigna-dommen* at forsikringens formål kan trekkes inn ved tolkningen. Og dersom det er tvil om forståelsen av forsikringsvilkårene, «må uklarheten normalt gå ut over selskapet» – den såkalte uklarhetsregelen.
- (29) A har anført at det har betydning for tolkningen at forsikringsproduktet har sin bakgrunn i et krav stilt i ulike tariffavtaler offshore, som pålegger arbeidsgiver å tegne slik forsikring. Jeg kan ikke se at dette har betydning for tolkningen av denne forsikringsavtalen. Forsikringsselskapet er ikke part i tariffavtalene. Forsikringsavtalen er heller ikke tegnet fordi arbeidsgiveren, B AS, hadde påtatt seg noen slik tariffplikt.

Forsikringstiden

- (30) Det er ingen uenighet om at A, så lenge han var ansatt i B AS, var omfattet av den aktuelle lisensforsikringen. Spørsmålet er når forsikringen *opphørte* for As del.
- (31) Forsikringsvilkårene inneholder ingen regler om dette. I «medlemsbevis» utstedt av Protector Forsikring, som det er enighet om er en del av forsikringsavtalen, fremgår at «[a]lle ansatte i bedriften» er omfattet. Opphørsbestemmelsen har denne ordlyden:
- «Forsikringen opphører i forbindelse med fratredelse etter nærmere regler, men senest ved den opphørsalderen som er nevnt i vilkårene. I visse situasjoner kan sikrede også ha rett til erstatning ved forsikringstilfelle inntruffet en kort periode etter fratredelsen.»
- (32) Det fremgår at forsikringen opphører ved fratredelse, men slik at den sikrede likevel «[i] visse situasjoner» har rett til ytelse også «en kort periode etter fratredelsen».
- (33) Jeg mener dette må forstås som en henvisning til opphørsreglene i forsikringsavtaleloven § 19-6, som den sikrede under enhver omstendighet kan påberope seg. Av § 19-6 første ledd første punktum fremgår at når et medlem «trer ut av den gruppe som avtalen omfatter», opphører forsikringen tidligst 14 dager etter at skriftlig påminnelse er sendt fra forsikringsselskapet eller arbeidsgiveren, dersom det er ført fortegnelse over medlemmene. Her ble skriftlig påminnelse om opphør ikke sendt. Da bestemmer andre punktum at forsikringen «opphører ... tidligst to måneder etter at medlemmet trådte ut av gruppen».
- (34) A trådte utvilsomt ut av gruppen da ansettelsesforholdet ble avsluttet 31. januar 2016. Forsikringstiden utløp derfor for hans del tidligst to måneder senere, den 31. mars 2016.
- (35) Jeg kan ikke se at det er grunnlag for å forlenge forsikringstiden ytterligere. Begrepet «tidligst» i loven må forstås som en henvisning til at partene kan avtale et senere utløp. Men opphørsbestemmelsen i forsikringsavtalen, som jeg siterte, kan ikke forstås slik at den gir grunnlag for en lenger virkningstid enn lovens minimum. Den omtaler bare mulighet for utvidelse i «en kort periode» etter fratreden, som jeg allerede har kommentert. Tolkningen er ikke så tvilsom at uklarhetsregelen får anvendelse.
- (36) A har anført at forsikringstiden forlenges ut over 31. mars 2016 fordi arbeidsgiveren har unnlatt å gi informasjon, dels til Protector Forsikring om sykdommen, og dels til A om

opphør av forsikringsdekningen. Lagmannsrettens dom inneholder ingen opplysninger om dette, og jeg kan derfor ikke bygge på at slik informasjon ikke ble gitt.

- (37) Dette innebærer at forsikringstiden for As del utløp 31. mars 2016. For at han skal ha krav på forsikringsytelsen, må derfor forsikringstilfellet ha inntruffet senest den datoen.

Forsikringstilfellet

- (38) Begivenheten som utløser krav på forsikringsdekning, er regulert i forsikringsvilkårene punkt 2:

«2 Hva forsikringen omfatter

- 2.1 Selskapet svarer for tap av legegodkjennelse som nevnt i pkt. 1, oppstått som følge av ulykkesskade eller sykdom som medfører varig tap av legegodkjennelse. Erstatning utbetales med den forsikringssum som er angitt i forsikringsbeviset, dog pkt. 5.7. og 5.8.
- 2.2 Forsikringstilfellet anses som inntruffet den dag det er fastslått at tapet av legegodkjennelse er varig, jf pkt. 5.6.»

- (39) Her er det i punkt 2.1 sagt at forsikringsselskapet svarer for *varig tap av legegodkjennelsen*. Og i punkt 2.2 er det sagt at forsikringstilfellet anses inntruffet den dag dette er *fastslått*. Det er etter ordlyden ikke tilstrekkelig at den sikrede er blitt syk, og heller ikke at sykdommen sannsynligvis både er varig og så alvorlig at legegodkjennelsen vil måtte bli fratatt ham. Forsikringskravet utløses ikke før legegodkjennelsen faktisk er tapt, og det konstateres at tapet er varig.
- (40) Forsikringsvilkårene viser i punkt 2.2 til punkt 5.6, som står i kapitlet om skadeoppgjør. I punkt 5.6 fremgår at forsikringsutbetalingen tidligst forfaller til betaling den dagen forsikringsselskapet får dokumentasjon for at «legegodkjennelsen er trukket tilbake med varig virkning». Forfallstidspunktet knyttes med andre ord til at selskapet får varsel om den omstendigheten som utløser forsikringskravet, hvilket underbygger tolkningen av vilkårenes punkt 2.
- (41) Jeg nevner i denne forbindelse at Protector Forsikring tilbød flere andre forsikringsprodukter som beskriver andre forsikringsutløsende omstendigheter. For eksempel tilbød selskapet en personalforsikring, hvor annen sykdom enn yrkessykdom anses inntruffet «på dato for første dag i den sykdomsperiode som fører frem til» varig medisinsk invaliditet. Selskapet tilbød også en trygghetsforsikring, som knyttet forsikringstilfellet til varig tap av legegodkjennelsen, men slik at «en sammenhengende sykemeldingsperiode» i visse situasjoner godtas.
- (42) Det kan spørres om forsikringsvilkåret likevel bør tolkes utvidende, slik at forsikringstilfellet inntreffer allerede på det tidspunktet helsesituasjonen er så dårlig at forskriftens vilkår for å frata sikrede legegodkjennelsen på varig basis er til stede. I mange tilfeller kan det være nokså tilfeldig når selve konstateringen deretter skjer.
- (43) Et lignende tilfelle forelå i HR-2017-2414-A, *spikerdommen*, hvor det bare var et spørsmål om tid før de rustne spikerne ville skade panelet. Høyesterett unnlot imidlertid å tolke

forsikringsvilkårene utvidende, fordi det «ut fra en naturlig forståelse av vilkårets objektive innhold er vanskelig å komme utenom at skade i dette tilfellet først kan konstateres når treverket er påvirket», se avsnitt 42. Deretter heter det i avsnitt 43:

«Jeg legger også noe vekt på at ‘skaden konstatert-prinsippet’ er et nokså entydig kriterium som er godt innarbeidet i forsikringsretten, jf. Hans Jacob Bull, Forsikringsrett side 238. Også av den grunn viker jeg tilbake for å tolke vilkåret utvidende, med den usikkerhet det kunne gi for fremtidige skadeoppgjør.»

- (44) Jeg mener de samme grunnene tilsier at forsikringsvilkårene heller ikke i vår sak kan tolkes utvidende.
- (45) Dette leder til at forsikringstilfellet inntreffer når legegodkjennelsen blir fratatt sikrede, og det konstateres at dette vil være varig.
- (46) A har påberopt seg både underrettspraksis og praksis fra Finansklagenemnda, som gjelder lignende forsikringsavtaler. Jeg kan ikke se at denne praksisen har betydning for løsningen av saken. Da er det ikke grunn til å gå nærmere inn på praksisen, ut over å konstatere at den ikke er entydig, og at det er enkeltheter i hver sak og avtale som kan bidra til å forklare de forskjellige resultatene.
- (47) A har også anført at han meldte sin sykdom til arbeidsgiver, B AS, og at arbeidsgiverens manglende videreformidling til forsikringsselskapet ikke skal belastes ham. Av forsikringsavtaleloven § 19-9 følger at Protector Forsikring ikke kan påberope seg at en melding A har gitt til B AS, ikke er blitt videreformidlet til forsikringsselskapet.
- (48) Det er ingen grunn til å tvile på at A formidlet sin sykmelding 15. november 2015 til arbeidsgiveren. Men sykmeldingen er, som jeg har kommet til, ikke tilstrekkelig til å utløse krav mot Protector Forsikring. En eventuell manglende videreformidling av sykmeldingen til forsikringsselskapet er derfor uten betydning.
- (49) Jeg er etter dette kommet til at forsikringstilfellet inntraff 6. september 2016, som var etter at forsikringstiden utløp 31. mars 2016. A har dermed ikke noe krav mot Protector Forsikring under lisensforsikringsavtalen.

Avtaleloven § 36

- (50) En avtale – også en forsikringsavtale – kan «endres» etter avtaleloven § 36, hvis «det ville virke urimelig eller være i strid med god forretningsskikk å gjøre den gjeldende». Det skal gjøres en bred vurdering, hvor det tas hensyn både til avtalens innhold, partenes stilling, forholdene ved avtalens inngåelse og senere inntrådte forhold.
- (51) Den konkrete urimeligheten vil stå sentralt i vurderingen. Det har da betydning at den sikrede – A – er den svake part i forhold til forsikringsselskapet.
- (52) I Rt-2005-1112 ble en gruppelivsforsikring, tegnet av arbeidsgiver, ikke endret etter § 36. Sikrede hadde etter fratreden unnlatt å tegne en individuell forlengelse, som han hadde rett til å gjøre, fordi han var for syk til å ivareta sine økonomiske interesser. Forsikringstiden utløp derfor kort tid før han døde. I vurderingen la Høyesteretts flertall på fire dommere vekt på at lovbestemmelsene som avtalevilkårene om utløpet av forsikringstiden og fristen

for å tegne forlengelse bygget på, var blitt til etter et grundig lovarbeid, hvor partenes ulike interesser var veid mot hverandre. Tilsvarende gjør seg gjeldende i saken her, hvor forsikringstiden følger reguleringen i forsikringsavtaleloven § 19-6.

- (53) I den konkrete rimelighetsbedømmelsen peker jeg på at det var arbeidsgiverens oppsigelse av A i nedbemanningsprosessen som førte til at forsikringsdekningen hans bortfalt. Dette må anses som en ekstraordinær begivenhet. Men samtidig var A arbeidsdyktig da han ble oppsagt sensommeren 2015. Sykmeldingen kom først etter at han hadde anlagt søksmål mot arbeidsgiveren, som forlenget ansettelsesforholdet. Han ble derfor ikke oppsagt etter at han ble varig sykmeldt.
- (54) Fra A ble sykmeldt i november 2015 til han oppsøkte petroleumlegen og legegodkjennelsen ble varig trukket tilbake i september 2016, gikk det nesten ti måneder. Selv om det må legges til grunn at A var svært syk, svekker den lange tiden som gikk at avtalereguleringen slår spesielt urimelig ut for As del. I den nevnte dommen fra 2005 inntraff forsikringstilfellet – dødsfallet – bare elleve dager etter utløpet av forsikringstiden.
- (55) Når den konkrete urimeligheten ikke er mer markert enn her, blir – slik jeg ser det – motforestillingene avgjørende: Dersom A skulle gis medhold, vil forsikringsdekningen reelt sett utvides ganske betydelig. I så fall må enten forsikringstiden, som er regulert i forsikringsavtaleloven § 19-6, forlenges vesentlig, eller så må forsikringstilfellet omdefinieres. Skulle den varige sykdommen – ikke tapet av legegodkjennelsen – utløse retten til utbetaling, vil forsikringsproduktet i realiteten endre karakter fra en lisensforsikring til noe som ligner på en sykeforsikring.
- (56) Jeg viser i den forbindelse til den omtalte Rt-2005-1112 avsnitt 57, som peker på lignende betenkeligheter:
- «Selv om den konkrete rimelighet er av betydning, må det vektlegges at det dreier seg om en masseavtale. Resultatet i saken vil ikke bare ha betydning for de konkrete parter, men også for andre forsikrede i tilsvarende situasjon. Innrettelseshensyn og behovet for forutberegnelighet må derfor vektlegges. Godtas lemping av vilkårene, vil en rekke spørsmål stå uavklart, særlig om de nærmere vilkår for fristforlengelse og om hvor lang fristoverskridelse som skal godtas.»
- (57) Jeg er på denne bakgrunn kommet til at avtaleloven § 36 ikke gir grunnlag for å endre avtalen på en måte som gir A rett til utbetaling fra Protector Forsikring.

Sakskostnader

- (58) Protector Forsikring har vunnet saken i Høyesterett og har i utgangspunktet krav på å få sine sakskostnader her erstattet, jf. tvisteloven § 20-2 første ledd. Finansforetaksloven § 16-3 andre ledd får ikke anvendelse, fordi Protector Forsikring vant saken i lagmannsretten.
- (59) Jeg mener imidlertid at unntaksregelen i tvisteloven § 20-2 tredje ledd må anvendes. Tungtveiende grunner tilsier at A fritas for å dekke Protector Forsikrings kostnader for Høyesterett, særlig fordi den velferdsmessige betydningen og styrkeforholdet mellom partene tilsier det, jf. § 20-2 tredje ledd bokstav c.

Konklusjon

(60) Jeg stemmer for denne

D O M :

1. Anken forkastes.
2. Sakskostnader for Høyesterett tilkjennes ikke.

(61) Dommer **Noer:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.

(62) Dommer **Kallerud:** Likeså.

(63) Dommer **Bergh:** Likeså.

(64) Justitiarius **Øie:** Likeså.

(65) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

1. Anken forkastes.
2. Sakskostnader for Høyesterett tilkjennes ikke.